

MATERIAŁY HISTORIOGRAFICZNE**HISTORIOGRAPHIC MATERIALS**

Pamięci dr. hab. Tomasza CIERZNIAKA, prof. nadzw. UKW
(1961–2006)

In memory of Professor Tomasz CIERZNIAK (1961–2006)

JÓZEF BANASZAK

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Instytut Biologii i Ochrony Środowiska, Al. Ossolińskich 12,
85-093 Bydgoszcz

KEY WORDS: natural sciences, zoology, entomology, apidology, biography, publications.

W dniu 16 grudnia 2006 roku po długiej i ciężkiej chorobie zmarł dr hab. prof. UKW Tomasz CIERZNIAK. Odszedł w pełni sił twórczych, mając zaledwie 45 lat. Entomolog, jeden z najlepszych znawców owadów zapylających w Polsce, zastępca redaktora naczelnego „Polskiego Pisma Entomologicznego”.

Dr hab. prof. UKW Tomasz CIERZNIAK
(1961–2006).

Profesor Tomasz CIERZNIAK urodził się 5 września 1961 roku w Szamocinie pod Chodzieżą w woj. wielkopolskim, jako czwarte z kolei dziecko w rodzinie Michała i Janiny z domu WINKOWSKIEJ. Wcześniej stracił ojca, nauczyciela biologii. Wskutek trudnych warunków materialnych w domu rodzinnym, wychowywał się u wujostwa w rybakówce, w niedalekim Margoninie. Liceum ogólnokształcące ukończył w Chodzieży.

W latach 1981–1985 studiował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, uzyskując stopień magistra na kierunku biologia, ze specjalnością środowiskową. Pracę magisterską, o ptakach wodno-błotnych doliny Warty na odcinku Śrem – Rogalinek, napisał pod kierunkiem prof. dr. Wacława SKURATOWICZA w Zakładzie Zoologii Systematycznej. W roku 1982 zawarł związek małżeński z Beatą BOGUSZ, pedagogiem, z którą miał dwoje dzieci – Annę i Michała.

Będąc jeszcze studentem ostatniego roku, podjął pracę (18 lutego 1985) w Zakładzie Biologii Rolnej i Leśnej PAN w Poznaniu, gdzie był zatrudniony do 31 sierpnia 1990 roku, jako stażysta, następnie pracował jako asystent i starszy asystent. Początkowo wchodził w skład zespołu Pracowni Hydrobiologii ZBRiL, biorąc udział w badaniach makrobentosu drobnych zbiorników wodnych krajobrazu rolniczego i poznając metodykę ekologicznych prac terenowych. Po rocznej przerwie dla odbycia służby wojskowej (1986) wrócił do pracy zawodowej w Zakładzie Biologii Rolnej i Leśnej PAN. Zainteresowały Go pszczoły (*Apiformes*) i podjął badania nad ich ekologią, które rozwijał pod moim kierunkiem, i którym pozostał wierny już do końca, stając się z uczniem moim najbliższym współpracownikiem.

We wrześniu 1990 roku przeszedł do pracy w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy, by dołączyć do tworzonej, przeze mnie Katedry Biologii i Ochrony Środowiska (od roku 1998 instytut o tej samej nazwie) i nowego kierunku studiów – Biologia – na tej uczelni (przemianowanej w roku 2000 na Akademię Bydgoską im. Kazimierza Wielkiego, a w roku 2005 w Uniwersytet Kazimierza Wielkiego).

Badania nad owadami zapylającymi, które prowadził w latach 1987–1990 stały się podstawą do otwarcia przewodu doktorskiego na Wydziale Biologii UAM w Poznaniu. Po złożeniu wymaganych egzaminów, w roku 1992 obronił pracę doktorską pt. „Wpływ zróżnicowanego krajobrazu rolniczego na zgrupowania *Apoidea*”, otrzymując stopień doktora nauk przyrodniczych w zakresie biologii. Dalsze lata stanowiły już kontynuację badań w zakresie ekologii pszczołowatych, z ich poszerzeniem o taksonomię i ochronę tej grupy owadów.

Kilkuletnie badania nad ekologią pszczołowatych w różnych typach krajobrazu zaowocowały pracą pt. „Ekologia pszczół w dynamicznym kręgu zbiorowisk łąkowych”, która przedstawiona jako rozprawa habilitacyjna, stała się podstawą uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk biologicznych w zakresie biologii-zoologii, uchwałą Rady Wydziału UAM w Poznaniu z dnia 24 października 2003 roku. Decyzją Senatu Akademii Bydgoskiej z dnia 29 czerwca 2004 roku, dr hab. Tomasz CIERZNIAK został mianowany na stanowisko profesora nadzwyczajnego tej uczelni.

Od roku 1996 podjął funkcję kierownika Zakładu Ekologii, a od 1998 równocześnie funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Biologii i Ochrony Środowiska UKW.

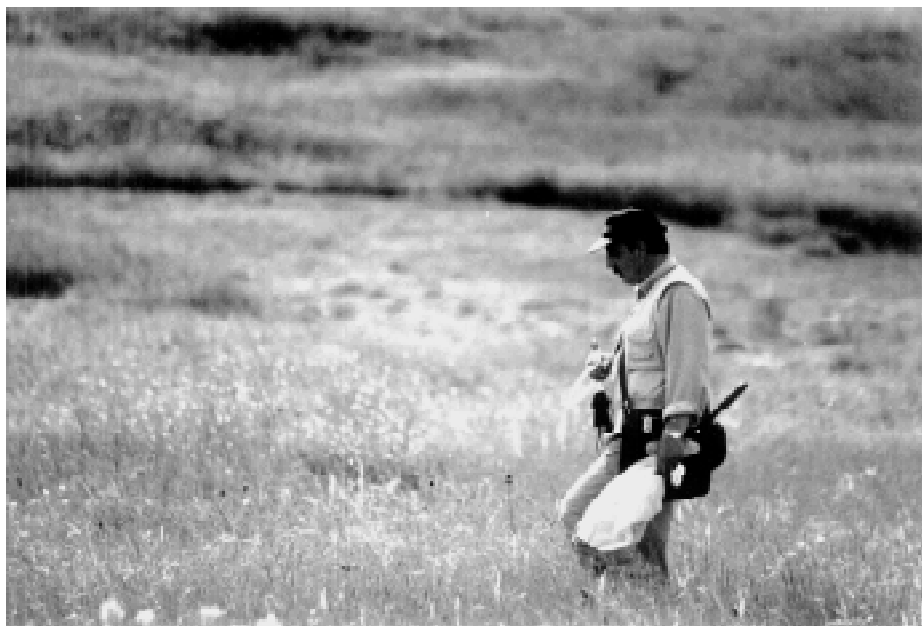
Dorobek naukowy prof. Tomasza CIERZNIAKA obejmuje 68 pozycji, w tym ponad 40 stanowią publikacje oryginalne. Ich tematyka konsekwentnie obejmuje owady zapylające (*Apoidea: Apiformes*), wyjątek stanowiły pierwsze prace z okresu studenckiego, dotyczące ornitologii, których wyniki zostały opublikowane w zbiorczym opracowaniu pt. „Awifauna łąkowa doliny Warty na odcinku ujście Prosnę – Santok”. Badania nad pszczołami dotyczyły głównie ekologii tych owadów w aspekcie krajobrazowym, ale w ostatnim okresie brał też udział w dużych przedsięwzięciach badawczych, jakimi były monografie systematyczne, których zakres obejmował dwie największe rodziny *Apiformes* – *Halictidae* i *Andrenidae*. W pierwszym okresie pracy, jeszcze w Zakładzie Biologii Rolnej i Leśnej, koncentrował się na badaniach prowadzonych nad ekologią pszczół w krajobrazie rolniczym, ze szczególnym uwzględnieniem wyjaśnienia roli poszczególnych elementów krajobrazu rolniczego w funkcjonowaniu zgrupowań *Apiformes*, stosując m.in. metodę znakowania i ponownych odłowów. Opublikował na ten temat kilka wstępnych doniesień (np. CIERZNIAK 1990, 1991; BANASZAK, CIERZNIAK 1991, 1992, 1993, 1994). Syntezę swoich badań zawarł w rozprawie doktorskiej, opublikowanej w roku 1994 (CIERZNIAK 1994). Porównał w niej zróżnicowanie i zagęszczenie pszczół w dwóch typach krajobrazu, wykazując, że zasoby dziko żyjących pszczół kształtowane są przez ogólną strukturę krajobrazu rolniczego. Stwierdził także, że izolacja przestrzenna między środowiskami ostojowymi, występująca w badanych ty-

pach krajobrazu rolniczego nie ogranicza wymiany osobników między subpopulacjami pszczoł poszczególnych wysp – refugiów, co zwiększa szansę przeżycia i rozwoju metapopulacji danych gatunków w badanych krajobrazach rolniczych.

Będąc członkiem interdyscyplinarnego zespołu, utworzonego przez prof. Józefa BANASZAKA w pierwszej połowie lat 90. XX wieku, brał udział w badaniach mających na celu określenie czynników kształtujących zróżnicowanie gatunkowe i liczebność pszczoł na wyspach leśnych w krajobrazie rolniczym. Wyniki tych badań znalazły się w pracy zbiorowej, opublikowanej zarówno w polskiej, jak i angielskiej wersji językowej – „Ekologia wysp leśnych”, pod redakcją J. BANASZAKA (1998, 2000).

Najważniejsze rezultaty badań nad ekologią pszczoł w krajobrazie zawarł w swojej obszernej rozprawie habilitacyjnej zatytułowanej „Ekologia pszczoł w dynamicznym kręgu zbiorowisk łąkowych” (CIERZNIK 2003). Badaniami objętych zostało 29 powierzchni, na których udało się zintegrować badania zoocenologiczne i fitocenologiczne. Wnikliwe oceny florystyczne i fitosocjologiczne pozwoliły mu na określenie natężenia antropopresji w danym środowisku i na tym tle ocenić zakres i kierunek zmian w zasobach naturalnych pszczoł. Badania te pozwoliły m.in. na wykazanie, że 90% liczby gatunków pszczoł odznacza się dużą tolerancją na umiarkowaną antropopresję. Udowodnił też, że umiarkowany wzrost antropopresji powoduje istotny wzrost bogactwa typologicznego fitocenozy w kompleksach roślinnych, a zatem i bogactwa gatunkowego roślin pokarmowych pszczoł, co z kolei przekłada się na wzrost bogactwa gatunkowego pszczoł dziko żyjących.

Niezależnie od zespołowych badań, profesor CIERZNIK prowadził wieloletnie obserwacje nad zróżnicowaniem pszczoł w Wielkopolskim Parku Narodowym, na co pozwalało Mu zamieszkiwanie w Puszczykowie. Nic dziwnego, że obecnie Park ten pod względem owadów zapylających należy do najlepiej rozpoznanych w Polsce. Swoje badania w Wielko-

Prof. T. CIERZNIK w czasie badań na Stepach Krymskich, czerwiec 2004. (A. OLEKSA fot.).
Prof. T. CIERZNIK during scientific research on the Crimean steppe, June 2004. Photo by A. OLEKSA.

polskim P. N. podsumował w jednej z ważniejszych swoich publikacji, zatytułowanej „Changes in the bee fauna (*Apoidea*) of the Wielkopolska National Park over the last half century”. Wskazują one, że zmiany fauny pszczoł w wymienionych wyżej środowiskach, wbrew poglądom niektórych badaczy, nie mają wyraźnego trendu spadkowego.

Z serii prac dotyczących ocen zasobów pszczoł, należy też wymienić publikację w jakimś sensie pionierską, biorąc pod uwagę teren, bo dotyczącą nierozpoznanych dotąd zadrzewień Żuław Gdańskich jako biotopu owadów zapylających (CIERZNIK 1996). Profesor CIERZNIK brał też udział w badaniach muraw kserotermicznych nad dolną Wisłą (BANASZAK, CIERZNIK 1994; BANASZAK i. in. 2006). Kontynuacją badań nad fauną kserotermiczną miały być już w pełni samodzielne badania niejako u źródeł tej fauny, tj. na stepach ukraińskich. W tym celu wziął udział w wyprawie na stopy krymskie w czerwcu 2004 roku. Jak wspomina współuczestnik tej wyprawy, prof. Sławomir KARCZMAREK, Tomek tam na miejscu powiedział, że jest szczęśliwy. Zawsze bowiem chciał zobaczyć prawdziwy step. Tych wyjazdów miało być więcej. Niestety, na kolejne wyprawy już nie pojedzie.

Jego wkład do apidologii jest znaczący i trwały. Poza pracami i kierunkami badań omawianymi wyżej, jest również, współautorem dwóch obszernych monografii: „Bees of the family *Halictidae* (excluding *Sphecodes*) of Poland” (PESENKO i in. 2000) oraz „*Andrenine* of the Central and Eastern Palearctic” (OSYTSZHNJUK i in. 2005), a także współautorem dwóch zeszytów z serii „Klucze do oznaczania owadów Polski” dotyczących rodzin *Halictidae* i *Megachilidae*.

Prawie corocznie uczestniczył w konferencjach i seminariach naukowych, wygłaszając referaty. Łącznie wziął udział w 55 konferencjach, na których przedstawił 24 referaty, m.in. w Wielkiej Brytanii, Rosji, Bułgarii. Był też sam organizatorem konferencji w roku 1997 nt. „Postępy apidologii w Polsce”. Pod jego redakcją zostały opublikowane materiały z tej konferencji w książce pod takim samym tytułem (CIERZNIK 1997). Od roku 2005 pełnił funkcje sekretarza redakcji „Polskiego Pisma Entomologicznego”, a od roku 2006 zastępcy redaktora naczelnego tego pisma.

Oprócz działalności naukowo-badawczej, profesor CIERZNIK aktywnie uczestniczył w pracy dydaktycznej i organizacyjnej na rzecz Katedry, później przekształconej w Instytut Biologii i Ochrony Środowiska. Był pierwszym moim współpracownikiem, który pomagał mi w organizowaniu Katedry, poczynając już od roku 1991, czyli od swojego przybycia do Bydgoszczy. Od roku 1996 pełnił funkcję kierownika Zakładu Ekologii, a od 1998 funkcję zastępcy dyrektora Instytut Biologii i Ochrony Środowiska. Jako nauczyciel akademicki realizował swoje zadania prowadząc ćwiczenia z zoologii ogólnej, bezkręgowców i kręgowców, później także zajęcia terenowe z biocenologii oraz ćwiczenia z ekologii krajobrazu. Poza wymienionymi zajęciami kierunkowymi dla studentów biologii, prowadził dodatkowo cykl zajęć z podstaw ekologii dla studentów różnych lat z kierunków nieprzyrodniczych Akademii Bydgoskiej, z uwzględnieniem specyfiki każdego kierunku studiów. Był promotorem kilkudziesięciu prac licencjackich.

Profesora Tomasza CIERZNIKA wyróżniała pracowitość, lojalność, uczciwość. Za swoją działalność został wyróżniony Srebrnym Krzyżem Zasługi i kilkoma nagrodami rektorskimi. Odszedł od nas wybitny naukowiec, lubiany przez młodzież nauczyciel akademicki, szlachetny człowiek i wspaniały kolega.

Spis publikacji w układzie chronologicznym

- CIERZNIK T. 1985: Wybrane gatunki ptaków doliny Warty na odcinku Śrem – Rogalinek. Zakład Zoologii Systematycznej UAM w Poznaniu, Praca magisterska, [msr.]. 58 ss.
- ARCZYŃSKA-CHUDY E., CIERZNIK T., GOSŁAWSKI K. 1986: Konferencja na temat „Wydajne i bezodpadowe metody produkcji rolniczej” (Poznań, 24–26.09.85). *Wiad. ekol.*, **32**: 201-203.

- ARCZYŃSKA-CHUDY E., CIERZNIAK T. 1986: W trosce o jakość wody. XIV poznańskie dni techniki POZTECH 85. Kosmos, **35**: 341-344.
- CIERZNIAK T., GOSŁAWSKI K., WĘGOREK P. 1986: Seminarium polsko-francuskie „Wpływ struktury krajobrazu rolniczego na ochronę roślin” (Poznań 9–14.09.85). Wiad. ekol., **32**: 198-201.
- CIERZNIAK T., NOWICKI M. 1987: Drugie stwierdzenie jerzyka alpejskiego (*Apus melba*) w Polsce. Not. ornit., **28**: 99-100.
- CIERZNIAK T. 1988: Pierwsza polska konferencja apidologiczna (Turew, 22–24 IV 87). Kosmos, **37**: 512-516.
- CIERZNIAK T. 1990: Miejsce i znaczenie badań entomologicznych w ekologii krajobrazu. Zesz. Nauk. WSP, Stud. Przyr., Bydgoszcz, **8**: 37-45.
- WÓJTOWSKI F., WILKANIEC Z., BANASZAK J., CIERZNIAK T., BILIŃSKI M., PAWLIKOWSKI T. 1990: Rozpoznanie zasobów naturalnych i możliwości zwiększenia liczebności dziko żyjących pszczoł w krajobrazie rolniczym. [W:] Charakterystyki wybranych elementów krajobrazów rolniczych. Wydawnictwo SGGW-AR Warszawa, **26**: 155-175.
- CIERZNIAK T. 1991: Wstępne wyniki badań nad migracjami pokarmowymi trzmieli (*Bombus LATREILLE, Apoidea*) w zróżnicowanym krajobrazie rolniczym. Zesz. Nauk. WSP, Stud. Przyr., Bydgoszcz, **8**: 46-54.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1991: Wpływ otoczenia i powierzchni plantacji rzepaku ozimego na zróżnicowanie i zagęszczenie *Apoidea*. [W:] XXVIII Naukowa Konferencja Pszczelarska, Puławy 1991, Streszczenia referatów: 1.
- CIERZNIAK T. 1991: Wstępna ocena zgrupowań pszczoł (*Hymenoptera, Apoidea*) w dwóch typach krajobrazu rolniczego. Wiad. entomol., **10** (3): 170-176.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1992: Studies on *Apoidea* resources in the agricultural landscape of Poland. [W:] BANASZAK J. (ed.): Natural Resources of Wild Bees in Poland. Pedagogical University, Bydgoszcz: 49-78.
- WINIECKI A., CIERZNIAK T., PTASZYK J., ZIMOWSKI M. 1992: Awifauna lęgowa doliny Warty na odcinku ujście Proсны – Santok. [W:] WINIECKI A. (red.): Ptaki lęgowe doliny Warty. Prace Zakładu Biologii i Ekologii Ptaków UAM w Poznaniu, **1**: 57-82.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., KOZACKI L., PIŁACIŃSKA B., RATYŃSKA H., SZWED W. 1993: The conservation significance of forest islands for flora and fauna in agricultural landscape. [W:] IALE Congres. Agricultural landscapes in Europe, Rennes, France, 6–10 june 1993, Summaries of Oral Presentation and Posters: 180.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1993: Pionowe i czasowe zróżnicowanie występowania pszczoły miodnej w ekosystemach leśnych. XXX Konferencja Pszczelarska, Puławy, Streszczenia referatów: 2-3.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1993: Badania nad owadami zapylającymi na poziomie krajobrazowym. [W:] BANASZAK J. (red.): Krajobraz ekologiczny. Wydawnictwo Uczelniane WSP w Bydgoszczy: 199-215.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1994: Ekonomiczny aspekt zapylania roślin uprawnych przez pszczołę miodną i dziko żyjące *Apoidea*. [W:] XXXI Konferencja Pszczelarska, Puławy, Streszczenia referatów: 4-6.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1994: Ocena zasobów naturalnych dziko żyjących pszczoł w Polsce. [W:] XXXI Konferencja Pszczelarska, Puławy, Streszczenia referatów: 7-8.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1994: Changes of diversity and density of bees (*Apoidea*) in temperate deciduous forests. [W:] Proceedings of the VI International Congress of Ecology, 21–26 Aug., 1994, Manchester: 29.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., KOZACKI L., PIŁACIŃSKA B., RATYŃSKA H., SZWED W. 1994: The biological diversity of forest islands in an agricultural landscape. [W:] Proceedings of the VI International Congress of Ecology, 21–26 Aug., 1994, Manchester: 81.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., SZYMAŃSKI R. 1994: Influence of colour of Moericke traps on numbers and diversity of collected bees (*Apoidea, Hymenoptera*). Acta Univ. Lodz., Folia Zool., **2**: 29-35.

- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1994: Spatial and temporal differentiation of bees (*Apoidea*) in the forests of Wielkopolski National Park, Western Poland. *Acta Univ. Lodz., Folia Zool.*, **2**: 3-28.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1994: Ilościowe efekty zapylania roślin uprawnych przez pszczołę miodną i dziko żyjące *Apoidea*. [W:] XXI Konferencja Pszczelarska, Puławy, Streszenie referatów: 4-6.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1994: The effect of neighbouring environments and the acreage of winter rapeseed plantation on differentiation and density of *Apoidea*. *Zesz. Nauk. WSP w Bydgoszczy, Studia Przyr.*, Bydgoszcz, **10**: 25-38.
- CIERZNIAK T. 1994: The effect of a differentiation of agricultural landscape on *Apoidea* communities. *Zesz. Nauk. WSP, Stud. Przyr.*, Bydgoszcz, **11**: 13-50.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1994: Estimate of density and diversity of *Apoidea* (*Hymenoptera*) in steppe reserve "Zbocza Płutowskie" on the lower Vistula river. *Pol. Pismo ent.*, **63**: 319-337.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., KACZMAREK S., KOZACKI L., MANOLE T., PIŁACIŃSKA B., RATYŃSKA H., SZWED W., WIŚNIEWSKI H. 1995: Badania nad biocenozami wysp leśnych w krajobrazie rolniczym. [W:] „Jakość krajobrazu – jakość życia”, Materiały konferencji, Płock, 6-8.10.1994, Warszawa: 9-19.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., MANOLE T., PIŁACIŃSKA B., RATYŃSKA H., SZWED W., WIŚNIEWSKI H. 1995: Różnorodność biologiczna wysp leśnych w krajobrazie rolniczym. [W:] Sympozjum: Współczesne kierunki ekologii. Ekologia behawioralna (Streszczenia). Lublin 25-26.11.1995. *Biul. PTE*, **4**: 36.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1995: Ekonomiczne efekty zapylania roślin uprawnych przez pszczołę miodną i dziko żyjące pszczołowate (*Apoidea*). *Kosmos*, **44** (1): 47-61.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1995: [Economic effect of the pollination of alfalfa and red clover by honey bees and wild bees in Poland]. *Plant Science*, **32** (6): 84-87.
- CIERZNIAK T. 1995: An attempt at evaluating changes in apidofauna in agricultural landscape during ten years period. [W:] BANASZAK J. (ed.): Changes in fauna of wild bees in Europe. Pedagogical University, Bydgoszcz: 91-101.
- CIERZNIAK T. 1996: Wstępna ocena zadrzewień Żuław Gdańskich jako biotopu owadów zapylających. *Zesz. Nauk. WSP, Studia Przyr.*, Bydgoszcz, **12**: 75-86.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., KACZMAREK S., KOZACKI L., MANOLE T., PIŁACIŃSKA B., RATYŃSKA H., SZWED W., WIŚNIEWSKI H. 1996: Preliminary investigations on biocenoses of forest islands in an agricultural landscape. *Zesz. Nauk. WSP, Studia Przyr.*, Bydgoszcz, **12**: 45-74.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1996: Ekonomiczne efekty zapylania wybranych roślin uprawnych. *Pszczelarstwo*, **3**: 5-6.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., KACZMAREK S., MANOLE T., PIŁACIŃSKA B., RATYŃSKA H., SZWED W., WIŚNIEWSKI H. 1996: Biodiversity of Forest Islands in an Agricultural Landscape. *Biul. PAS*, **44** (1-2): 111-119.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., KOZACKI J., RATYŃSKA H., SZWED W. 1996: Badania nad ekologią wysp leśnych w Parku Krajobrazowym „Puszcza Zielonka”. [W:] KISTOWSKI M. (red.): Badania ekologiczno-krajobrazowe na obszarach chronionych. Uniwersytet Gdański, Gdańsk: 46-54.
- CIERZNIAK H., RATYŃSKA H. 1997: VI Międzynarodowy Kongres Ekologiczny w Manchester (21-26 sierpień 1994) – współczesne trendy w ekologii). *Zesz. Nauk. WSP, Studia Przyr.*, Bydgoszcz, **13**: 177-180.
- CIERZNIAK T. 1997: 30 lat pracy naukowej Profesora Józefa BANASZAKA. [W:] T. CIERZNIAK (red.): Postępy apidologii w Polsce. Wyd. Uczeln. WSP w Bydgoszczy, Bydgoszcz: 13-34.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., KACZMAREK S., MANOLE T., PIŁACIŃSKA B., RATYŃSKA H., SZWED W. 1997: Biodiversity of forest islands in the agricultural landscape. [W:] T. PUSZKAR, L. PUSZKAR (red.): Współczesne kierunki ekologii, Ekologia behawioralna. Wyd. UMCS, Lublin: 149-158.

- CIERZNIAK T., RATYŃSKA H. 1997: Wstępne wyniki badań nad znaczeniem przytorzy dla fauny pszczół (*Apoidea*). Zeszyty Nauk. WSP, Stud. Przynr., Bydgoszcz, **13**: 63-88.
- CIERZNIAK T. (red.) 1997: Postępy apidologii w Polsce. Wyd. Uczelniane WSP w Bydgoszczy, Bydgoszcz. 282 ss.
- CIERZNIAK T. 1997: Zgrupowania pszczół (*Apoidea*, *Hymenoptera*) ogrodów przydomowych. [W:] T. CIERZNIAK (red.): Postępy apidologii w Polsce, Wyd. Uczelniane WSP w Bydgoszczy, Bydgoszcz: 177-198.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1997: Znaczenie zadrzewień śródpolnych dla owadów zapylających. [W:] Znaczenie zadrzewień w krajobrazie rolniczym oraz aktualne problemy ich rozwoju w przyrodniczo-gospodarczych warunkach Polski. Plock: 52-60.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1997: Spatial and temporal changes in diversity and density of bees (*Apoidea*) in the deciduous forests of Poland. [W:] V. E. KIPYATKOV (ed.): Proc. Int. Coll. Social Insects, St. Petersburg, vol. **3-4**: 89-99.
- CIERZNIAK T. 1998: Wpływ urbanizacji na zgrupowania pszczół (*Apoidea*) w Wielkopolskim Parku Narodowym. [W:] J. BANASZAK (red.): Ekologia wysp leśnych. Wyd. Uczeln. WSP w Bydgoszczy, Bydgoszcz: 113-139.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 1998: Owady zapylające – *Apoidea*. [W:] T. BARCZAK, P. INDYKIEWICZ (red.). Fauna miast, Wyd. ATR, Bydgoszcz: 95-104.
- CIERZNIAK T. 1999: Zmiany w strukturze zgrupowań pszczół (*Apoidea*) wywołane urbanizacją na przykładzie Wielkopolskiego Parku Narodowego. Zeszyty Nauk. WSP, Stud. Przynr., Bydgoszcz, **14**: 87-106.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2000: Pollinating insects (*Apoidea*). [W:] J. BANASZAK (ed.): Ecology of Forest Islands. Bydgoszcz University Press, Bydgoszcz: 107-134.
- CIERZNIAK T. 2000: The distinct ecological character of small woodlots. Insects. (W:) J. BANASZAK (ed.): Ecology of Forest Islands. Bydgoszcz University Press, Bydgoszcz: 197-209.
- CIERZNIAK T., KACZMAREK S. 2000: Forest islands as refuges. Pollinating insects and soil mites. [W:] J. BANASZAK (ed.): Ecology of Forest Islands. Bydgoszcz University Press, Bydgoszcz: 223-231.
- CIERZNIAK T., PIŁACIŃSKA B. 2000: Population ecology of animals inhabiting forest islands. [W:] J. BANASZAK (ed.): Ecology of Forest Islands. Bydgoszcz University Press, Bydgoszcz: 237-251.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2000: Ocena stopnia zagrożeń i możliwości ochrony owadów w agrosystemach. Wiad. entomol., **18**, Supl. 2: 73-94.
- PESENKO Yu. A., BANASZAK J., RADCHENKO V. G., CIERZNIAK T. 2000: Bees of the family *Halictidae* (excluding *Sphecodes*) of Poland. Wyd. Uczeln. WSP w Bydgoszczy, Bydgoszcz. 348 ss.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2000: An attempt at determination of honeybee colonies required for pollination of natural plant communities in Poland. Pszczelnicze Zesz. Naukowe, Puławy, **44**: 159-173.
- BANASZAK J., ROMASENKO L., CIERZNIAK T. 2001: Błonkówki – *Hymenoptera*, Pszczołowate – *Apidae*, Podrodzina – *Megachilinae*. Klucze oznacz. Owad. Pol., Toruń, **XXIV**, **68f**: 1-156.
- PESENKO Yu. A., BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2002: Błonkówki – *Hymenoptera*, Pszczołowate – *Apidae*, Podrodzina – *Halictinae*. Klucze oznacz. Owad. Pol., Toruń, **XXIV**, **68d**: 1-111.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2000: Próba oceny liczby rodzin pszczoły miodnej potrzebnych do zapylenia roślin zespołów naturalnych w Polsce. Pszczelnicze Zesz. Naukowe, Puławy, **44**: 159-173.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2002: Wyspy środowiskowe krajobrazu rolniczego jako refugia owadów zapylających – próba waloryzacji. [W:] J. BANASZAK (red.): Wyspy środowiskowe, Bioróżnorodność i próby typologii. Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz: 105-125.
- RATYŃSKA H., KACZMAREK S., CIERZNIAK T. 2002: Skrypt do zajęć terenowych z biologii środowiskowej dla studentów biologii Akademii Bydgoskiej. Wydawnictwo Uczelniane Akademii Bydgoskiej, Bydgoszcz. 152 ss.

- BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2002: Ile w Polsce może być rodzin pszczelich. *Pszczelarstwo*, 2: 5.
- CIERZNIAK T. 2003: Ekologia pszczół w dynamicznym kręgu zbiorowisk łąkowych. Wyd. Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz. 158 ss.
- CIERZNIAK T. 2003: Changes in the bee fauna (*Apoidea*) of the Wielkopolska National Park over the last half century. *Fragm. faun.*, 46: 151-170.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., RATYŃSKA H. 2003: Local changes in populations of the wild bees (*Hymenoptera: Apoidea*): 20 years later. *Pol. Pismo ent.*, 72: 261-283.
- ROMASENKO L., BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2005: Redescription of *Andrena* (*Graecandrena*) *schwarzi* WARNCKE, 1975 and *A. (G.) walishanovi* OSYTSHNJUK, 1994 (*Hymenoptera: Apoidea: Andrenidae*). *Genus*, 16 (1): 119-128.
- OSYTSHNJUK A. Z., ROMASENKO L., BANASZAK J., CIERZNIAK T. 2005: *Andrenine* of the Central and Eastern Palaearctic, Part 1. *Pol. entomol. Monogr.*, Poznań–Bydgoszcz, 2: 1-235.
- CIERZNIAK T., RATYŃSKA H., BANASZAK J., KACZMAREK S. 2005: Wpływ ochrony ścisłej na murawę kserotermiczną oraz faunę pszczół na przykładzie ozu nad Jeziorem Budzyńskim (Wielkopolski Park Narodowy). *Przegl. przyr.*, 17 (1-2): 3-33.
- BANASZAK J., CIERZNIAK T., KRIGER R., WENDZONKA J. 2006: Bees of xerothermic swards in the lower Vistula valley: diversity and zoogeographic analyses (*Hymenoptera: Apoidea: Apiformes*). *Pol. Pismo ent.*, 75: 105-154.
- CIERZNIAK T., KRIGER R. 2006: Zmiany sukcesyjne zgrupowań pszczół (*Apoidea*) w borach *Leucobryo-Pinetum* na tle zróżnicowanego krajobrazu leśnego w Parku Narodowym „Bory Tucholskie”. [W:] J. BANASZAK, K. TOBOLSKI (red.): *Park Narodowy Bory Tucholskie u progu nowej dekady*. Wyd. Uniw. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz: 319-345.

SUMMARY

The life and work of Professor Tomasz CIERZNIAK (1961–2006) are discussed. He was a deputy director of the Department of Biology and Environmental Protection in Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, and a deputy editor-in-chief of the “Polish Journal of Entomology”. Apidologist and ecologist, he is the author of 68 publications. The list of his publications is also presented.